

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

СІДЛЕЦЬКА Тетяна Іванівна

УДК 78.03 (477):785.1

**КУЛЬТУРНО-ІСТОРИЧНА ЕВОЛЮЦІЯ
УКРАЇНСЬКОГО ОРКЕСТРУ НАРОДНИХ ІНСТРУМЕНТІВ**

Спеціальність 17.00.01 — Теорія та історія культури

А В Т О Р Е Ф Е Р А Т
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ – 2007

Дисертацією є рукопис

Робота виконана на кафедрі теорії та історії культури Київського національного університету культури і мистецтв, Міністерство культури і туризму України, м. Київ

Науковий керівник: доктор філософських наук, професор
Афанасьєв Юрій Львович,
Державна академія керівних кадрів
культури і мистецтв, завідувач кафедри
мистецтвознавства та експертної діяльності

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор,
заслужений діяч мистецтв України
Ільченко Олександр Олександрович,
Київський національний університет культури
і мистецтв, професор кафедри фольклористики, народ-
ного пісенного та інструментального виконавства

кандидат мистецтвознавства, доцент
Пальонний Володимир Іванович,
Вінницький державний педагогічний університет
імені М. М. Коцюбинського, доцент кафедри теорії і іс-
торії музики та гри на народних інструментах

Провідна установа: Одеська державна музична академія імені
А. В. Нежданової, кафедра сучасної музики і
музичної культурології, м. Одеса

Захист відбудеться 4 травня 2007 р. о 16⁰⁰ годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.807.02 із захисту дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора наук при Київському національному університеті культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Щорса, 36, ауд. 209.

З дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці Київського національного університету культури і мистецтв за адресою: 01601, м. Київ, вул. Щорса, 36.

Автореферат розісланий «30» березня 2007 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради



Б. В. Деменко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність дослідження. В умовах розбудови незалежної України на-зріла необхідність узагальнення здобутків національної культури на основі аналізу сучасного стану та тенденцій розвитку її видів, жанрів, форм. До їх числа безперечно належить і така форма національного музикування, як український оркестр народних інструментів. Саме ці мистецькі колективи доносять і наближують до суспільства найкращі зразки народно-інструментального мистецтва. Вони відроджують і розвивають народно-інструментальні традиції, які є духовним надбанням нації. Творча діяльність українських оркестрів народних інструментів має важливе значення для розвитку музичної культури України.

Упродовж ХХ ст. вітчизняні вчені досліджували український народний оркестр¹ у різних аспектах. Вони вивчали історію народного музичного інструментарію, шляхи його вдосконалення і можливості реконструкції та використання у складі українського народного оркестру (Є. Бобровников, Є. Бортник, Л. Гайдамака, В. Гуцал, О. Незовибатько, Л. Черкаський); присвячували свої студії питанням виникнення та формування українського оркестру народних інструментів (А. Гуменюк, П. Іванов, В. Комаренко, Мих. Лисенко, С. Марцінковський, Л. Носов, О. Трофимчук); висвітлювали методику роботи з народним оркестром, особливості його функціонування, специфіку виконавської діяльності (Є. Безп'ятов, В. Воєводін, О. Ільченко, В. Комаренко, І. Розумний, Є. Юцевич); порушували питання створення репертуару для українського народного оркестру (В. Дейнега, Л. Дrajниця, В. Гуцал, Д. Пшеничний). Однак попри значну кількість робіт, присвячених зазначеним проблемам, помітно не вистачає комплексних досліджень, в яких було би простежено культурно-історичну еволюцію українського оркестру народних інструментів з урахуванням передумов виникнення, становлення та професійного розвитку оркестру і його складових протягом усього періоду його існування. Цим і зумовлений вибір теми дисертаційного дослідження — «Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів».

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження здійснено в межах державної комплексної програми Міністерства культури і туризму України «Державна програма розвитку культури на період до 2007 року», затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 06.08.2003 р. № 1235 і є складовою комплексної теми «Актуальні проблеми трансформаційних процесів у сучасній культурі України» кафедри теорії та історії культури Київського національного університету культури і мистецтв.

Джерельну базу дисертаційного дослідження становлять архівні матеріали Центрального державного архіву-музею літератури і мистецтва України; ру-

¹ У даному дослідженні поняття «український оркестр народних інструментів» та «український народний оркестр» застосовуються як синоніми.

кописних фондів Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнології імені М. Т. Рильського НАН України; архіву Національного оркестру народних інструментів України. Мистецтвознавчі, історичні, культурологічні, фольклористичні праці вітчизняних і зарубіжних учених, матеріали періодики. Важливу в аспекті проблематики дисертації інформацію також було отримано у процесі безпосереднього спілкування з учасниками мистецького процесу, зокрема, з керівниками та виконавцями досліджуваних колективів.

Мета дослідження: відтворити процес становлення та розвитку українського оркестру народних інструментів у контексті музичної культури України.

Мета дослідження зумовлює такі **завдання:**

- проаналізувати і систематизувати наукову літературу та інші джерела з означеної тематики;
- виявити культурно-історичні передумови виникнення українського оркестру народних інструментів;
- з'ясувати головні чинники, що вплинули на формування оркестру;
- виявити особливості професіоналізації українського оркестру народних інструментів;
- проаналізувати й узагальнити провідні тенденції розвитку українського народного оркестру на сучасному етапі.

Об'єкт дослідження — український оркестр народних інструментів.

Предмет дослідження — культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої у роботі мети та розв'язання її завдань застосовано такі методи: системний підхід — для вивчення сутності, визначення основних складових оркестру і виявлення методів їх об'єднання в органічне ціле; об'єктивно-історичний — у відтворенні історичних подій, політичних та соціокультурних процесів досліджуваного періоду; порівняльно-історичний — для простеження основних етапів еволюційного розвитку українського оркестру народних інструментів; теоретичний — для уточнення й осмислення змісту основних понять народно-оркестрового виконавства; аналіз і синтез — для відтворення цілісної картини становлення та розвитку українського народного оркестру в контексті музичної культури України; метод інтерв'ювання.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що у роботі вперше:

- здійснено комплексне дослідження українського оркестру народних інструментів як унікального явища музичної культури України;
- до наукового обігу введено архівні матеріали (рукописи епістолярного жанру, директивні документи з питань концертної діяльності колективів, репертуарні списки);
- виявлено культурно-історичні передумови виникнення українського народного оркестру, до яких належать широке побутування і популярність ан-

самблів троїстих музук, організація капел бандуристів і різних за складом оркестрів народних інструментів, запровадження академічного професійного навчання на народних інструментах;

- з'ясовано головні чинники, що вплинули на формування українського народного оркестру, серед них найважливішими є державна політика у сфері культури і мистецтва, удосконалення та реконструкція українського народного музичного інструментарію, розвиток навчання на народних інструментах;

- на основі аналізу творчої діяльності професійних українських оркестрів народних інструментів виявлено особливості професіоналізації українського народного оркестру, які полягають у наявності вдосконаленого музичного інструментарію, участі висококваліфікованих виконавців та диригентів із професійною музичною освітою, наявності оригінального високохудожнього репертуару, регулярній концертній практиці;

- висвітлено провідні тенденції розвитку оркестру на сучасному етапі, до яких належать використання удосконаленого народного музичного інструментарію, усталеність інструментального складу, професійна підготовленість виконавців, оновлення та ускладнення репертуару, поєднання народного мелосу з музично-стильовими особливостями професійної музики.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що основні теоретичні положення й висновки дисертаційного дослідження можуть бути використані у лекційних курсах вищих навчальних закладів, у програмах спецкурсів та спецсемінарів, у процесі вивчення відповідних тем із культурології, мистецтвознавства, теорії та історії народно-оркестрового виконавства, а також можуть стати підґрунтям для подальших розробок із даної проблематики.

Апробація результатів дослідження здійснювалася у формі наукових доповідей та повідомлень на науково-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, докторантів та аспірантів Київського національного університету культури і мистецтв (2004, 2005, 2006), Всеукраїнській науково-практичній конференції «Художня освіта і суспільство ХХІ століття: духовні, культурологічні, мистецькі виміри» (Київ, 2004), Всеукраїнській науково-теоретичній конференції «Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України» (Київ, 2005), Міжнародній науково-практичній конференції «Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури» (Київ, 2005).

Публікації. Основні положення дисертації знайшли відображення в семи публікаціях автора, з них чотири у фахових виданнях.

Структура й обсяг роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Список використаних джерел містить 313 позицій, обсяг додатків — 15 сторінок. Загальний обсяг дисертаційного дослідження — 209 сторінок, із них основного тексту — 177 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У Вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, окреслено її зв'язок із науковими програмами, планами, темами, визначено об'єкт, предмет і основні методи дослідження, сформульовано мету і завдання роботи, показано ступінь дослідження проблеми, розкрито наукову новизну дисертації, практичне значення і форми апробації одержаних результатів.

У першому розділі — «Український оркестр народних інструментів як предмет наукового дослідження» — здійснено уточнення понять «оркестр», «оркестр народних інструментів», «український оркестр народних інструментів». Підкреслено, що основною особливістю, яка відрізняє оркестр від будь-якого інструментального ансамблю, є групи однорідних інструментів (сім'ї оркестрових інструментів). Оркестр народних інструментів – колектив виконавців на народних інструментах, які застосовуються в автентичному або реконструйованому вигляді та історично побутують у культурі певного етносу. Український оркестр народних інструментів — це колектив виконавців на найбільш характерних для українського народного побуту музичних інструментах.

У результаті аналізу наукових праць з'ясовано, що український оркестр народних інструментів досліджувався у різних аспектах. Так, питання генези народного музичного інструментарію, його реконструкцію та вдосконалення висвітлено у працях Т. Барана, Є. Бобровникова, Є. Бортника, В. Богданова, К. Верткова, А. Гуменюка, В. Гуцала, М. Давидова, П. Іванова, П. Круля, М. Лисенка, О. Незовибатька, М. Привалова, І. Скляра, М. Сумцова, О. Фамінцина, Г. Хоткевича, Л. Черкаського.

Процес формування та розвитку репертуару для українського народного оркестру розглядається у роботах В. Дейнеги, Л. Дrajниці, В. Гуцала, Д. Пшеничного.

Питання становлення та історичного розвитку оркестру розкрито у працях А. Гуменюка, П. Іванова, В. Комаренка, Мих. Лисенка, С. Марцинковського, Л. Носова.

Проблеми методики роботи з українським народним оркестром, особливості його функціонування, специфіку виконавської діяльності розглянуто у роботах Є. Безп'ятова, В. Воєводіна, О. Ільченка, В. Комаренка, І. Розумного, Є. Юцевича.

Суттєвим внеском у розвиток методико-теоретичної бази народно-оркестрового виконавства загалом і українського оркестру народних інструментів зокрема стали дисертаційні дослідження В. Дейнеги, О. Ільченка, Мих. Лисенка, Ю. Лошкова, О. Трофимчука.

Аналіз різножанрової літератури з означеної проблеми дозволив виокремити такі основні напрями наукових досліджень українського оркестру народних інструментів:

- принципи організації українського оркестру народних інструментів;

- історія виникнення та становлення українського оркестру народних інструментів;
- теорія і методика роботи з українським оркестром народних інструментів;
- проблеми інструментального складу українського оркестру народних інструментів;
- питання репертуарної політики українського оркестру народних інструментів;
- музичний інструментарій українського оркестру народних інструментів;
- перекладення музичних творів для українського оркестру народних інструментів;
- підготовка диригентів українського оркестру народних інструментів.

Відзначено, що досі залишається потреба комплексного дослідження оркестру в історико-теоретичному аспекті. Увага науковців була зосереджена переважно на окремих аспектах розвитку українського оркестру народних інструментів, автори не ставили за мету цілісно, систематично описати процес культурно-історичної еволюції оркестру. Український оркестр народних інструментів як явище музичної культури України потребує ґрунтовного і всебічного аналізу, аксіоматичною є необхідність переосмислити минулий досвід із сучасних позицій.

Другий розділ — «Народне музичне мистецтво: інструментарій і виконавство» — складається із двох підрозділів, у яких простежено генезу та розвиток народного музичного інструментарію і виявлено культурно-історичні передумови виникнення українського оркестру народних інструментів.

У підрозділі 2.1 — **«Генеза та розвиток народного музичного інструментарію»** — охарактеризовано три основні групи музичних інструментів — ударну, духову і струнну та досліджено історію виникнення і розвитку інструментів названих груп на теренах України. Найстаріші писемні пам'ятки, археологічні знахідки свідчать, що ударні інструменти є найдавнішими. Доказом цього є унікальна знахідка українських археологів у с. Мезин на Чернігівщині, яку відносять до епохи палеоліту. Свій початок ударні інструменти беруть у колективній праці людей, саме в цьому процесі людина використовувала різноманітні палиці і колотушки. Власне, ці пристосування людство згодом і перетворило в ударні інструменти. У групі ударних інструментів простежено генезу і розвиток тарілок, бубна, барабана, литавр, бугая, бербениці.

Духові музичні інструменти, як і ударні, також мають дуже давню історію. Про давнину їх побутування свідчать археологічні знахідки епохи палеоліту. У 1950-х рр. на Буковині були знайдені три кроманьйонські флейти, виготовлені з рогу і гомілкової кістки північного оленя. На початку свого існування духові інструменти мали для людини прикладне значення — слугували засобом передачі сигналів у пастухів, у мисливців, у війську. Учені відносять до найперших духових інструментів роги, порожнисті кістки тварин, раковини молюс-

ків, труби з очерету. На їх основі було створено всі різновиди сучасних духових інструментів. У групі духових інструментів виявлено зародження та розвиток окарини, сопілки, фрілки, флюари, теленки, скісної дудки, зубівки, кувиць, флейти Пана, сурми, ріжка, народного кларнета, волинки, труби, трембіти.

Найближчим до нас у часі вважають виникнення струнних інструментів. Їх прототипом був лук із туго натягнуною тятивою. Вони також виникли в процесі трудової діяльності людини, але використовувались вже для задоволення інших — рекреативних, естетичних — потреб суспільства. Струнні інструменти не застосовували ні на полюванні, ні в колективній діяльності як ударні та духові. У групі струнних інструментів досліджено особливості становлення та розвитку скрипки, басолі, контрабаса, козобаса, ліри, кобзи, бандури, цимбалів.

З'ясовано, що у процесі історичного розвитку музичної культури народний музичний інструментарій еволюціонував. Становлення духових інструментів проходило шляхом зміни висоти звуку (винайдення ігрових отворів) та удосконалення механізму звуковидобування (винайдення свисткового пристрою і мундштука). Еволюція струнних інструментів відбувалася у напрямку підсилення звуку, пошуку нових тембрів і розширення звукоряду завдяки збільшенню кількості струн. У подальшому це і створило передумови для об'єднання різних народних музичних інструментів у єдине органічне ціле — український оркестр народних інструментів.

У підрозділі 2.2 — **«Культурно-історичні передумови виникнення українського оркестру народних інструментів»** — розглянуто соціокультурні чинники, що сприяли виникненню українського народного оркестру. Важливим фактором формування української народно-інструментальної музики вчені-етнографи і музикознавці вважають діяльність ансамблів троїстих музук, створення яких пов'язують з появою скрипки в Україні (XVI ст.). Певні відомості про ансамблі троїстих музук містять наукові праці, у яких висвітлюється діяльність музичних цехів. Цехові музиканти об'єднувалися в народно-інструментальні ансамблі, до складу яких входили скрипки, цимбали, сопілки. Ці колективи виконували танцювальну музику на родинно-побутових святах, народних гуляннях, вечорницях й інших заходах. Учені вважають, що, починаючи з XVI ст., ансамбль троїстих музук супроводжував другу дію Вертепу. Також є відомості, що в Запорізькій Січі поруч із полковою музикою активно використовувалися народно-інструментальні ансамблі, до складу яких входили цимбали, ліра, торбан, скрипка, волинка. Головним чинником виникнення ансамблів троїстих музук була наявність у певному регіоні музичних інструментів і виконавців. Характерними рисами даних колективів є яскравий національний колорит, багатство мелізматики і тембрових барв, оригінальні прийоми гри і звуковидобування. Побутування ансамблів троїстих музук у музичній практиці українського народу було однією з передумов виникнення українського оркестру народних інструментів.

На початку ХХ ст. для організації українського народного оркестру склалися сприятливі культурно-історичні умови. У середовищі української інтелігенції зростає зацікавленість народним мистецтвом. Розпочинається збирацька фольклористична діяльність, продовжує розвиватися кобзарське мистецтво. Істотний вплив на виникнення оркестру має і російське народно-оркестрове мистецтво, що сформувалося у 1888–1898 рр. У цей період В. Андрєєву вже вдалося сформувати Великоруський оркестр народних інструментів як самостійну художню одиницю. Концерти цього оркестру мали позитивний вплив на пошуки та здобутки у справі організації українського оркестру народних інструментів.

Започаткував створення українського народного оркестру Г. Хоткевич. Він заклав основи для організації українського оркестру народних інструментів, заснувавши у 1902 р. оркестр, до якого входили шість кобзарів, три лірники й ансамбль троїстих музик. Хоча цей колектив не мав усталеного інструментального складу, сформованих оркестрових груп, репертуару, значних художньо-виражальних можливостей, але його умовно можна назвати першим українським народним оркестром.

Виникненню українського оркестру народних інструментів сприяло культурне і політичне становище в Україні. У 20-ті роки ХХ ст. активізується художній самодіяльний рух, головним завданням якого було масове культурне виховання народу під контролем держави. Проводяться різноманітні конкурси, фестивалі, огляди художньої самодіяльності, що сприяє створенню нових колективів, зокрема організації українського оркестру народних інструментів. У Харкові, Києві, Полтаві, Умані, Одесі та інших містах України засновуються численні самодіяльні ансамблі і капели бандуристів. Виникнення і поширення капел бандуристів спонукало до удосконалення народного музичного інструментарію. Майстри Л. Гайдамака і С. Снігирьов сконструювали сім'ю діатонічно-хроматичних оркестрових бандур (пікколо, прими, баси). Створення капел бандуристів набуло масового характеру. Надалі це призвело до організації на базі деяких із цих колективів українських народних оркестрів.

Характерним явищем розвитку художньої творчості в цей період було також створення численних самодіяльних і професійних різних за складом ансамблів і оркестрів народних інструментів (балалаєчних, домрово-балалаєчних, мандолінних). Вони виникли в Києві, Харкові, Сумах, Луганську, Миколаєві. Згодом деякі з цих колективів досягли досить високого рівня майстерності і визнання у сфері самодіяльної художньої творчості. Перший професійний оркестр народних інструментів (керівник — В. Комаренко), організований 1920 р., був своєрідною творчою лабораторією у справі створення репертуару й удосконалення виконавської майстерності.

У 20-х рр. ХХ ст. запроваджується академічне професійне навчання на народних інструментах. У музичних професійних школах, музичних технікумах Харкова, Києва, Одеси та інших міст України відкриваються класи гри на на-

родних інструментах. 1926 р. у Харківському музично-драматичному інституті організовано кафедру народних інструментів, де закладалися підвалини професійної підготовки виконавців на народних інструментах і було порушено питання про створення українського оркестру народних інструментів.

Отже, до культурно-історичних передумов виникнення українського оркестру народних інструментів належать: широке побутування і популярність ансамблів троїстих музик; організація капел бандуристів і різних за складом оркестрів народних інструментів; запровадження академічного професійного навчання на народних інструментах.

Третій розділ — «Становлення та розвиток українського оркестру народних інструментів» — має три підрозділи, в яких на основі мистецтвознавчих, історичних, культурологічних праць, архівних матеріалів, періодичних видань проаналізовано головні чинники, які впливали на формування українського народного оркестру; виявлено особливості професіоналізації українського оркестру народних інструментів; узагальнено провідні тенденції розвитку оркестру на сучасному етапі.

У підрозділі 3.1 — «Формування українського оркестру народних інструментів (кінець 1920-х — друга половина 1950-х років)» — відзначено, що становлення українського народного оркестру у вказаний період відбувалося у складних і суперечливих умовах. Держава всіляко заохочувала розвиток самодіяльного мистецтва в Україні. Це спричинило появу численних робітничих клубів, будинків культури, сільських хат-читалень, при яких функціонували різні самодіяльні мистецькі колективи, в тому числі й українські оркестри народних інструментів.

Перший український народний оркестр було організовано 1927 року у Харкові при робітничому клубі «Металіст» Л. Гайдамакою. Провідною групою оркестру була група бандур. До репертуару входили обробки українських пісень і танців, виконувані у супроводі оркестру вокальні твори, перекладення творів вітчизняних і зарубіжних композиторів. Тут уперше сконструйовано сім'ю оркестрових бандур (п'ятеро, прима, баса), введено сопілки і цимбали, що мали хроматичний стрій. Творча діяльність оркестру клубу «Металіст» сприяла подальшому розвитку колективів подібного типу.

Досліджуваний період характеризується значним розвитком навчання на народних інструментах. У музичних технікумах, Робітничих консерваторіях Києва, Харкова, Одеси відкрито відділи народних інструментів. У містах і селах України організовано дитячі музичні студії, при яких існували класи гри на народних інструментах. У більшості цих закладів функціонували оркестри народних інструментів.

Організація класу (а далі — кафедри) народних інструментів у Київській консерваторії (1938) пов'язана з іменем М. Геліса, який розробив методику навчання гри на народних інструментах, що згодом стала відомою як київська

школа гри на народних інструментах. Розвиток навчання на народних інструментах сприяв формуванню українського оркестру народних інструментів.

Культурна політика в Україні у 30-х рр. ХХ ст. характеризувалася прагненням держави регламентувати всі сфери культурного життя. Надаючи самодіяльному мистецтву важливого значення у комуністичному вихованні, держава всіляко стимулювала його розвиток. Такі заходи сприяли розвитку народно-інструментального мистецтва України й організації нових народно-оркестрових колективів.

У 1948 р. на базі ансамблів цимбалістів і сопілкарів створено самобутній Мельнице-Подільський український оркестр народних інструментів. Організатор і керівник — В. Зуляк. Провідною групою Мельнице-Подільського українського народного оркестру, на відміну від оркестру клубу «Металіст», була група струнно-смічкових інструментів. Це розширило технічні та художні можливості колективу. Учені відзначають, що Мельнице-Подільський оркестр став експериментальною лабораторією з удосконалення українських народних інструментів, виникнення оркестрових груп. Тут уперше були введені сурми, сім'ї ладкових кобз і смічкових інструментів. Основу репертуару складали обробки народного мелосу. Чільне місце займали перекладення класичних творів вітчизняних і зарубіжних композиторів і вокальні твори у супроводі оркестру. З діяльністю Мельнице-Подільського оркестру пов'язане створення експериментальної музичної майстерні та відкриття музичної студії.

Специфіка творчої діяльності Мельнице-Подільського оркестру проявлялася в орієнтації на традиції регіону. Свідченням цього є використання у складі колективу традиційного музичного інструментарію, організація при оркестрі ансамблів троїстих музук, а також виконавський репертуар, у якому важливе місце посідали твори українських композиторів (І. Вимера, А. Кос-Анатольського, С. Людкевича, І. Міського, Д. Пшеничного) та обробки народного мелосу.

У 1955 р. у с. Наталине Красноградського району Харківської області також було створено український оркестр народних інструментів (керівник — В. Комаренко). Основою оркестру була група бандур; до складу колективу входили сім'ї цимбалів, лір і сопілок, кларнети, баяни, епізодичні інструменти (волінка, брьолка, цівниця). Особливістю цього колективу було використання групи співаків-бандуристів. Виявлено, що український народний оркестр с. Наталине, на відміну від оркестру клубу «Металіст», уже мав досконалішу групу духових (сопілки, кларнети) та київські бандури-прими із хроматичним звукорядом. Це призвело до розширення оркестрового діапазону, врівноваження регістрів і створення певного динамічного балансу. У репертуарі наявні не лише інструментальні твори, а й народні пісні в обробці для хору та хорові твори українських і російських композиторів.

Отже, українські народні оркестри клубу «Металіст», Мельнице-Подільський, с. Наталине та інші колективи відіграли важливу роль у справі створення професійного українського оркестру народних інструментів.

Поява українських оркестрів народних інструментів зумовила відродження та реконструкцію народного музичного інструментарію. Вітчизняні музичні майстри Л. Гайдамака, В. Зуляк, П. Іванов, В. Комаренко, О. Корнієвський, Н. Лупич, О. Незовибатько, І. Скляр, С. Снігирьов, В. Тузиченко реконструювали й удосконалили бандуру, кобзу, ліру, цимбали. Удосконалення народного музичного інструментарію відбувалося в напрямку хроматизації звукоряду духових і струнних інструментів, покращення тембрового забарвлення і збільшення сили звуку, розширення діапазону, технічних і динамічних можливостей. Значним досягненням майстрів було створення сімей оркестрових інструментів (бандур, кобз, лір, цимбалів). Підкреслено, що удосконалення та реконструкція українського народного музичного інструментарію сприяли становленню українського народного оркестру.

Головними чинниками, що вплинули на формування українського оркестру народних інструментів періоду кінця 1920-х — другої половини 1950-х рр. є державна політика у сфері культури і мистецтва; удосконалення та реконструкція українського народного музичного інструментарію; розвиток навчання на народних інструментах.

У підрозділі 3.2 — «**Особливості професіоналізації українського оркестру народних інструментів у 1960-1980-х рр.**» — акцентовано, що зазначений період характеризується позитивними тенденціями, які стимулювали розвиток народно-оркестрового виконавства загалом і українського народного оркестру зокрема. До них належать: зміна політичної ситуації у країні; значний розвиток професійного навчання на народних інструментах і художньої самодіяльності; активізація видавничої діяльності, зокрема, публікація літератури для оркестру народних інструментів.

У 1959 р. на базі ансамблю бандуристів та хорової капели Українського радіо створено перший в Україні професійний український народний оркестр — Оркестр народних інструментів Українського радіо і телебачення (художній керівник і диригент — А. Бобир). З 1965 р. оркестр був відокремлений від Ансамблю пісні і почав існувати як самостійний колектив. До складу оркестру входили духові (сопілка, флейта, кларнети, баяни), струнні (скрипки, альт, віолончель, контрабас, бандури, кобзи, цимбали) й ударна група. Основу складала повна група струнно-смичкових інструментів. Характерною ознакою діяльності колективу було зосередження його уваги на фондових записах для Українського радіо. Репертуар відзначався жанрово-стильовою різноманітністю (обробки народного мелосу, оригінальні твори українських композиторів, перекладення класичних творів вітчизняних та зарубіжних композиторів, супроводи українських народних пісень). Відзначено, що цей колектив був першим професійним українсь-

ким народним оркестром, про що свідчить інструментальний склад, жанрово-стильова різноманітність репертуару, наявність виконавців із професійною музичною освітою, регулярна концертна діяльність.

Визначним явищем народно-оркестрового виконавства ХХ ст. став створений 1969 р. Оркестр українських народних інструментів Музично-хорового товариства УРСР (МХТ УРСР) (художній керівник і головний диригент — Я. Орлов). До складу колективу входили струнна (скрипки, альти, віолончелі, контрабас, бандури, кобзи, цимбали), духова (сопілки, флейти, кларнети, сурми, козацькі труби,) ударна (великий барабан з тарілкою, малий барабан, литаври, бубон, трикутник) групи й епізодичні інструменти (флюярка, трембіта, бугай, бербениця, бийкоза та ін.). Створення оркестру спонукало до відродження й удосконалення народних музичних інструментів. У складі колективу використовувалися вдосконалені українські народні інструменти (кобзи альт, тенор, бандури з механічним перемиканням тональностей, ладкова ліра, сурми та дерев'яні козацькі труби, сопілки, свиріль) конструкції майстрів В. Герасименка, Д. Демінчука, В. Зуляка, М. Прокопенка, І. Скляра. Тоді ж при МХТ УРСР було засновано майстерню під керівництвом Н. Лупича.

У дослідженні поетапно розглядаються характерні особливості репертуарної політики Оркестру українських народних інструментів МХТ УРСР: перший етап — 1970-ті рр., другий — 1980-ті рр. У 1970-х роках основу репертуару колективу склали обробки народного мелосу, перекладення класичних творів вітчизняних та зарубіжних композиторів і деякі оригінальні твори українських композиторів для оркестру. Композиторська творчість для українського народного оркестру цього періоду характеризується насиченістю образної сфери і музичної мови, імпровізаційним характером, що притаманний народному музикуванню, збагаченням тембрового колориту оркестру. 1980-ті рр. позначені появою низки великих циклічних творів (сюїта, фантазія, рапсодія, концерт, увертюра), виконання яких вимагало від оркестру високої професійної майстерності, а також забарвлених яскравим національним колоритом оригінальних творів українських композиторів. У творах для українського оркестру народних інструментів спостерігається процес узагальнення локальних національно-характерних елементів. Такі композиції характеризуються використанням ладів народної музики, швидких темпів, вишуканої мелізматичності, різноманітних ритмічних малюнків. Аналіз репертуару колективу дозволив дійти висновку, що репертуар оркестру еволюціонував.

Важливим етапом на шляху розвитку українського народного оркестру у 1960–1980-х рр. стало вдосконалення народного музичного інструментарію, особливо інструментів духової групи. Майстри В. Зуляк, Д. Демінчук, Є. Бобровников, К. Євченко, І. Миколайчук, Г. Федькин, О. Шльончик відродили сурму і створили її різновиди — сурми альт і бас. У 1970 р. Д. Демінчук виготовив хроматичну сопілку на десять отворів, що була значно досконалішою щодо строю,

ніж сопілка на шість отворів. Він створив сім'ю хроматичних сопілок, до якої входили сопілки прима, альт, тенор, баритон, бас. Д. Демінчук удосконалив флюяру і виготовив квартет ріжків із хроматичним звукорядом. О. Шльончик і Є. Бобровников створили сім'ї кувиць, К. Євченко і Г. Федькин — козацькі труби. Є. Бобровников сконструював сім'ю ріжків (п'ять інструментів).

Удосконалення зазнав і струнний інструментарій. В. Зуляк створив сім'ю п'ятиструнних ладкових кобз (мала, середня, велика). І. Скляр сконструював три варіанти ладкової кобзи. Перші дві були чотириструнними без приструнків, третя мала дванадцять басів на грифі і три приструнки, що розміщені на другому грифі з ладками. Мих. Лисенко також сконструював групу кобз (мала, середня, кобза-ритм, велика, басова). М. Прокопенко створив акомпануючі кобзи і сім'ю ладкових оркестрових кобз (прима, альт, тенор, бас і контрабас). Н. Лупич виготовив шестиструнну ліру, що мала хроматичний звукоряд. Чернігівська фабрика музичних інструментів стала виготовляти два зразки бандури конструкції І. Скляра: без перемикання тональностей і хроматичну бандуру з механічним перемиканням тональностей, яка об'єднала виконавські і технічні можливості двох типів інструментів — київського і харківського. На Львівській фабриці музичних інструментів «Трембіта» виготовляли бандури з механізмом перемикання тональностей конструкції В. Герасименка. Ці інструменти відзначалися витонченим сріблястим звуком. Підкреслено, що вдосконалення та реконструкція народного музичного інструментарію у 1960–1980-х рр. сприяли розвитку народно-оркестрового виконавства України.

На основі аналізу діяльності професійних українських оркестрів народних інструментів визначено особливості професіоналізації українського народного оркестру. Серед них: наявність удосконаленого музичного інструментарію, придатного для виконання як обробок народного мелосу, так і найкращих зразків симфонічної музики; участь висококваліфікованих виконавців та диригентів із професійною музичною освітою; наявність оригінального високохудожнього репертуару; регулярна концертна практика.

Підрозділ 3.3 — «Тенденції розвитку українського оркестру народних інструментів у період незалежності України». На початку 90-х рр. ХХ ст. в Україні відбуваються радикальні зміни, які мають істотний вплив на національну культуру, з'являється нова соціокультурна реальність, активізується процес розбудови музично-культурного життя і відбувається переорієнтація музично-культурної політики на відродження основ національної свідомості, духовності, гуманізму. Разом із тим, у культурі України досліджуваного періоду спостерігаються й інші тенденції. Внаслідок економічної кризи (кінець 80-х — початок 90-х рр. ХХ ст.) відбувся розпад традиційно централізованої, одержавленої галузі культури. Це призвело до значного зменшення кількості установ культури і колективів художньої народної творчості. Так, за даними Державного комітету статистики України на 2005 р. у 1990 р. кількість закладів культури клубного

типу становила 25,1 тис., у 1995 р. — 23 тис., у 2000 р. — 20,4 тис., а у 2004 р. — 19,4 тис. Відповідно, зменшилося і число мистецьких колективів, що діяли при цих закладах. Учені відзначають, що відсутність власної ініціативи закладів культури і художніх колективів, їхня неготовність до функціонування в умовах вільного ринку були однією з причин занепаду художньої самодіяльності. На цьому тлі зростає значення професійних і навчальних українських оркестрів народних інструментів.

Одним із провідних професійних колективів є Національний оркестр народних інструментів України (художній керівник і головний диригент — В. Гуцал). Його художні принципи ґрунтуються на розширенні жанрово-стильової палітри репертуару та залученні оригінальних високохудожніх творів сучасних композиторів, органічному поєднанні народної та академічної традицій, використанні різноманітного народного музичного інструментарію, розкритті технічно-виражальних можливостей епізодичних інструментів, досягненні злагодженості і тембральної колоритності оркестрового звучання. Характерними ознаками колективу є довершеність інструментального складу, різнобарвність жанрово-стильової палітри репертуару, опора на національні традиції народного музикування, висока професійна майстерність виконавців. Основу репертуару колективу складають обробки народного мелосу, що репрезентують народно-інструментальну музику Поділля, Слобожанщини, Гуцульщини, Буковини і яскраво відображають регіонально-локальні народні виконавські традиції. Поруч із цим до репертуару оркестру входять перекладення класичних творів українських і зарубіжних композиторів, оригінальні твори вітчизняних композиторів, вокальні композиції. Характерними стильовими ознаками творів, які виконує оркестр, є органічний синтез народних традицій та досягнень професійного виконавства.

Відзначено, що Національний оркестр народних інструментів України виробив свій індивідуальний виконавський стиль, що ґрунтується на тембральній насиченості оркестрового звучання завдяки використанню у складі оркестру всього розмаїття народного музичного інструментарію; превалюванні в репертуарі оркестру обробок народного мелосу, чим підкреслюється художня своєрідність і міцний зв'язок колективу із традиціями народної музичної творчості; емоційності виконання та багатстві технічних засобів.

Підкреслено визначну роль Національного оркестру народних інструментів України у розвитку академічного народно-оркестрового виконавства України; формуванні репертуарної політики та популяризації високохудожніх зразків народної музичної творчості; збереженні, реконструкції та удосконаленні українського народного музичного інструментарію; популяризації національного народно-інструментального виконавства в Україні та за її межами.

У сучасному академічному народно-оркестровому виконавстві одне з важливих місць посідає Академічний оркестр народної та популярної музики На-

ціональної радіокомпанії України (НРКУ), очолюваний С. Литвиненком. Його творчі принципи ґрунтуються на розширенні й оновленні репертуару шляхом використання в оркестрі творів сучасних українських авторів, передусім, композицій, які характеризуються поєднанням інтонацій народного мелосу із принципами симфонічної драматургії; формуванні своєрідного інструментального складу; опорі на народні традиції музикування, які поєднуються із сучасними формами музичного розвитку; злагодженості оркестрового звучання. Жанрово-стильову палітру репертуару колективу визначають обробки народного мелосу, оригінальні твори, перекладення зразків академічної музики, вокальні твори у супроводі оркестру.

Головний напрямок роботи колективу — фондові записи для НРКУ — надає оркестру своєрідності у виконавському стилі (камерність і злагодженість оркестрового звучання, жанрове розмаїття репертуару, художня досконалість, висока технічна майстерність).

Навчальні колективи є творчими лабораторіями, де здійснюється експериментальна робота щодо формування інструментального складу, оновлення репертуару. Завдяки систематичній навчально-виховній роботі підвищується виконавська майстерність оркестрантів. Творчій діяльності навчальних оркестрів притаманна орієнтація на професіоналізм зі збереженням найкращих академічних традицій оркестрового жанру.

Яскравим представником навчального колективу є оркестр українських народних інструментів Львівської державної музичної академії імені М. В. Лисенка (художній керівник — М. Корчинський). Діяльність колективу характеризується опорою на репертуар українських композиторів, стабільністю інструментального складу, злагодженістю оркестрового звучання, що є свідченням високої виконавської майстерності оркестру і наближенням його за своїми характерними ознаками до професійного.

Типовою для сучасного українського оркестру народних інструментів рисою є усталений інструментальний склад, що відповідає усім вимогам оркестрового виконавства. Сюди входять оркестрові групи, що сформовані на основі споріднених інструментів. Оркестр має значний діапазон, що охоплює весь музичний звукоряд, великі динамічні можливості і цілий ряд оригінальних тембрів. У складі сучасного українського народного оркестру — народний музичний інструментарій, який продовжують удосконалювати вітчизняні майстри. Так, Р. Гриньків значно удосконалив бандуру — розширив її технічно-виконавські можливості і надав інструменту різного тембрального забарвлення. Г. Агратіна, Т. Баран, І. Дутчак, Д. Попічук, П. Теуту створили сучасні вдосконалені зразки концертних цимбалів системи «Шунда». Ю. Збандут виготовив сім'ю кобз (прима, альт, тенор, бас, контрабас) зі значними технічними й художніми можливостями.

Сучасний період розвитку українського народного оркестру позначений жанрово-стильовою розмаїтістю репертуару. У діяльності професійних українських народних оркестрів органічно поєднуються традиції народно-оркестрового виконавства другої половини ХХ ст. та новаторські тенденції у творчості сучасних композиторів (Ю. Алжнева, А. Гайденка, В. Зубицького, В. Шумейка, Ю. Шевченка та ін.). Однією з характерних рис композиторської творчості є оновлення принципів використання фольклорного матеріалу, спроби органічно поєднати народну традицію з жанрами професійної музики та сучасним музичним мисленням, синтезувати фольклорний мелос із музичною стилістикою джазу, естради, розкрити нові звуковиразальні і темброві можливості сольюючих інструментів та оркестру.

Сучасний український оркестр народних інструментів — це раціонально сформований колектив, що характеризується удосконаленим музичним інструментарієм, жанрово-стильовим розмаїттям репертуару, значними художньо-виразальними можливостями і національним колоритом звучання.

Визначено провідні тенденції українського народного оркестру на сучасному етапі, серед яких: використання удосконаленого народного музичного інструментарію; усталеність інструментального складу; професійна підготовленість виконавців; оновлення й ускладнення репертуару; поєднання народного мелосу з музично-стильовими особливостями професійної музики.

У **Висновках** узагальнено результати проведеного дослідження.

Питання становлення і розвитку українського оркестру народних інструментів у вітчизняному мистецтвознавстві досліджувалися фрагментарно, тільки в окремих аспектах. У працях учених були порушені проблеми теорії і методики роботи з українським народним оркестром; принципи організації такого колективу; історія виникнення та становлення українського народного оркестру; формування інструментального складу і розвиток музичного інструментарію українського оркестру народних інструментів; питання репертуарної політики колективу подібного типу; підготовка диригентів оркестру. Джерельна база і наукова література дали можливість простежити характер розвитку і здійснити аналіз еволюції оркестру відповідно до поставлених у дослідженні завдань.

Упродовж багатьох століть в Україні побутував розмаїтий народний музичний інструментарій, який формувався у контексті історичного розвитку суспільства й еволюції музичної культури. Його становлення і розвиток відбувалися у напрямку посилення звуку і розширення звукоряду у струнних інструментів та шляхом зміни висоти звуку й удосконалення механізму звуковидобування у духових. Розвиток виразальних можливостей народного музичного інструментарію стає у подальшому однією з передумов створення українського оркестру народних інструментів.

Культурно-історичні умови початку ХХ ст. були сприятливими для виникнення українського народного оркестру. Позитивну роль відіграли широке побутування і популярність в народному середовищі ансамблів троїстих музук,

що були важливими чинниками розвитку народно-інструментальної музики. Зростання у колах української національної інтелігенції зацікавленості традиціями народно-інструментального мистецтва активізувало збирацьку практику митців-фольклористів, а також наукове осмислення зібраного у фольклорних експедиціях матеріалу. Великого не лише суто мистецького, а й загальнодержавного значення набула організація капел бандуристів і різних за складом оркестрів народних інструментів, у лоні яких відбувалося відродження й удосконалення народного музичного інструментарію. Надалі ансамблі троїстих музик, капели бандуристів і народні оркестри стали основою для створення українського оркестру народних інструментів.

На формування українського оркестру народних інструментів у кінці 1920-х — другій половині 1950-х років мали вплив суспільно-політичні та соціокультурні чинники, зокрема, спрямована на розвиток самодіяльного мистецтва культурна політика держави. Важливу роль відіграли вдосконалення та реконструкція народного музичного інструментарію, що відбувалися в напрямку хроматизації духових і струнних інструментів, розширення їхнього діапазону та технічних і динамічних можливостей. Велике значення мав розвиток професійного навчання на народних інструментах, результатом якого стало заснування кафедр народних інструментів у консерваторіях України.

На основі аналізу творчої діяльності професійних колективів (Оркестру народних інструментів Українського радіо і телебачення, Оркестру українських народних інструментів МХТ УРСР) визначено особливості професіоналізації українського оркестру народних інструментів. До них належать: наявність удосконаленого музичного інструментарію, придатного для виконання як обробок народних мелодій, так і найкращих зразків симфонічної музики; участь висококваліфікованих виконавців та диригентів із професійною музичною освітою; наявність оригінального високохудожнього репертуару; регулярна концертна діяльність колективів; високий рівень виконавської майстерності.

Провідними тенденціями розвитку українського оркестру народних інструментів на сучасному етапі є використання удосконаленого народного музичного інструментарію; усталеність інструментального складу, що відповідає усім вимогам оркестрового виконавства; професійна підготовленість складу виконавців; оновлення й ускладнення репертуару (масштабні тематичні програми, великі циклічні твори, літературно-музичні композиції та ін.); поєднання народного мелосу з музично-стильовими особливостями професійної музики.

Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів відбувалася в тісному зв'язку з відродженням та удосконаленням народного музичного інструментарію, становленням репертуару і розвитком навчання на народних інструментах. Упродовж означеного періоду відбулася зміна форм українського оркестру народних інструментів — оркестр пройшов історичний шлях від простих самодіяльних колективів до складного органічного

утворення з удосконаленим музичним інструментарієм, високохудожнім репертуаром, належною майстерністю виконавців.

Натомість, слід відзначити, що на сьогоднішній день помітними є ознаки спаду популярності народно-оркестрового виконавства загалом і українського народного оркестру зокрема. Тому нагальною є потреба збереження і розвитку такої форми національного музикування як український народний оркестр.

Основні положення дисертації викладено в таких публікаціях:

1. *Сідлецька Т.* Становлення українського оркестру народних інструментів // Українська культура: минуле, сучасність, шляхи розвитку: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету: Зб. наук. праць. — Вип. 9. — Рівне: РДГУ, 2004. — С. 30-35.

2. *Сідлецька Т.* Еволюція інструментарію українського народного оркестру // Питання культурології: Зб. наук. статей. — Вип. 20. — К.: КНУКіМ, 2004. — С. 276-286.

3. *Сідлецька Т.* Формування складу українського оркестру народних інструментів // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: Зб. наук. праць. — Вип. XIV. — К.: Міленіум, 2005. — С. 154-161.

4. *Сідлецька Т.* Шляхи і тенденції розвитку репертуару українського оркестру народних інструментів // Вісник ДАКККіМ: Наук. журнал. — 2006. — № 1. — К.: Міленіум, 2006. — С. 64-69.

5. *Сідлецька Т.* Роль мистецьких навчальних закладів у розвитку народного оркестрового виконавства України // Художня освіта і суспільство ХХІ століття: духовні, культурологічні, мистецькі виміри: Зб. матеріалів Всеукраїнської науково-практичної конференції (22 – 23 жовтня 2004 р.). — К., 2004. — С. 49-52.

6. *Сідлецька Т.* Кобза і бандура в Україні: минуле і сучасність // Кобзарство в контексті становлення української професійної музичної культури: Зб. матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (14 жовтня 2005 р.). — К., 2005. — С. 110-115.

7. *Сідлецька Т.* Еволюційні процеси складу українського оркестру народних інструментів // Академічне мистецтво оркестрів народних інструментів і капел бандуристів спеціальних музичних вузів України: Тези Всеукраїнської науково-теоретичної конференції (2 грудня 2005 р.). — К., 2005. — С. 87-92.

АНОТАЦІЯ

Сідлецька Т. І. Культурно-історична еволюція українського оркестру народних інструментів. — Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 17.00.01 — теорія та історія культури. — Київський національний університет культури і мистецтв. — Київ, 2007.

Дисертація присвячена дослідженню становлення і розвитку українського оркестру народних інструментів як явища музичної культури України.

У роботі розкрито сутність українського народного оркестру і визначено його місце в музичній культурі України. Здійснено аналіз наукової літератури із зазначеної проблеми і виділено основні напрями наукових досліджень оркестру. Розкрито культурно-історичні передумови виникнення оркестру, визначено головні чинники, що вплинули на формування українського оркестру народних інструментів. На основі аналізу творчої діяльності професійних українських оркестрів народних інструментів виявлено особливості професіоналізації й узагальнено провідні тенденції розвитку українського народного оркестру на сучасному етапі.

Ключові слова: український оркестр народних інструментів, народно-оркестрове виконавство, еволюція, культурно-історичні умови, народні інструменти, професіоналізація, репертуар.

АННОТАЦІЯ

Сидлецкая Г. И. Культурно-историческая эволюция украинского оркестра народных инструментов. — Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата искусствоведения по специальности 17.00.01 — теория и история культуры. — Киевский национальный университет культуры и искусств. — Киев, 2007.

Диссертация посвящена исследованию становления и развития украинского оркестра народных инструментов как явления музыкальной культуры Украины.

В работе раскрывается сущность украинского народного оркестра и определяется его место в музыкальной культуре Украины. Анализируется научная литература по данной проблеме, выделяются основные направления научных исследований оркестра. Прослеживается генезис и развитие народного музыкального инструментария. Раскрыты культурно-исторические предпосылки возникновения украинского народного оркестра, к которым относятся бытование и широкое распространение в народной среде ансамблей трюстных музык, создание капелл бандуристов и разных по составу оркестров народных инструментов, зарождение академического профессионального образования игры на народных инструментах.

В диссертации выявлены главные факторы, которые влияли на формирование украинского оркестра народных инструментов. К ним относятся направленная на активизацию самодеятельного творчества культурная политика государства, усовершенствование и реконструкция народного музыкального инструментария, развитие обучения игры на народных инструментах.

На основе анализа творческой деятельности профессиональных украинских народных оркестров раскрыты особенности профессионализации украин-

ского оркестра народных инструментов. Среди них: наличие усовершенствованного музыкального инструментария, высококвалифицированных исполнителей и дирижёров, имеющих профессиональное музыкальное образование, оригинального высокохудожественного репертуара; регулярная концертная деятельность коллективов.

В работе проанализированы и обобщены основные тенденции развития украинского народного оркестра на современном этапе. Ими являются использование усовершенствованного народного инструментария; наличие сформированного инструментального склада, отвечающего всем требованиям оркестрового исполнительства; расширение жанрово-стилевой палитры репертуара.

Культурно-историческая эволюция украинского оркестра народных инструментов происходила в тесной связи и одновременно с возрождением и усовершенствованием народного музыкального инструментария, становлением репертуара и развитием обучения игры на народных инструментах.

Ключевые слова: украинский оркестр народных инструментов, народно-оркестровое исполнительство, эволюция, культурно-исторические условия, народные инструменты, профессионализация, репертуар.

ANNOTATION

Sidletska T. I. Cultural and historical evolution of the Ukrainian folk instruments orchestra. — Manuscript.

This thesis is to get the scientific degree of candidate of art criticism according to the specialty 17.00.01 — theory and history of culture. — Kyiv national university of culture and arts. — Kyiv, 2007.

This thesis is devoted to the research of the formation and the development of the Ukrainian folk instruments orchestra as an art phenomenon in the Ukrainian musical culture.

In this work we revealed the essence of the Ukrainian folk orchestra and determined its place in the Ukrainian musical culture. We analyzed the scientific literature on this problem and determined the principal directions for the scientific research of the orchestra. We revealed the culture and historic preceding conditions of the orchestra foundation. We also determined the main factors that influenced on the formation of the Ukrainian folk instruments orchestra. Basing on the analysis of the creative activity of the professional Ukrainian folk instruments orchestras we found out the professional particularities and we generalized the leading tendencies of the development of the Ukrainian folk instruments orchestra at the present stage.

Keywords: folk instruments orchestra, evolution, folk orchestra performance, cultural and historical conditions, folk instruments, professionalism, repertoire.

Підп. до друку 29.03.2007. Формат 60x84 ¹/₁₆. Папір др. апарат.
Друк офсетний. Облік.-вид. арк. 1,1. Зам. 20. Тираж 100

Державна академія керівних кадрів культури і мистецтв
01015, Київ, вул. Січневого повстання, 21